

Innhold

Føreord	5
Innleiing	11
<i>Ann Sylvi Larsen og Beret Wicklund</i>	
Oppbygging av boka	12
Om sjanger – hvordan skille mellom sakprosa og skjønnlitteratur?	13
<i>Ivar Sørensen</i>	
Klassifikasjon og sjanger.....	14
Nebbdyr	15
Forslag til videre lesning	18
Omtalte verk	18
Litteratur	18
DEL I	
TEORETISKE INN FALLSVINKLER	20
KAPITTEL 1	
Litterær kompetanse og litteraturdidaktikk	21
<i>Beret Wicklund</i>	
1.1 Litterær kompetanse.....	21
1.2 Faser i en leseprosess	23
1.3 Estetisk og efferent lesing	23
1.4 Barns leseutvikling.....	23
1.5 Litteraturdidaktiske metoder	26
1.6 Nærlesing og tolking	28
1.7 Tekstutvalg	29
Forslag til videre lesning	29
Omtalt skjønnlitteratur	30
Litteratur	30

KAPITTEL 2

Om tolkning i norskfagets litteraturarbeid – fire innfallsvinkler til «Ringene» av Knut Hamsun	32
<i>Ola Harstad og Lennart Jølle</i>	
2.1 Innledning	32
2.2 Hermeneutikk og litteraturdidaktiske forståelseshendelser	33
2.2.1 Den hermeneutiske sirkel og fordommene vi alltid allerede har med oss.....	34
2.2.2 Norsk lærerens veier inn i teksten	35
2.3 Knut Hamsuns «Ringene» – fire teoretiske innfallsvinkler	37
2.3.1 Forfatteren som innfallsvinkel.....	37
2.3.2 Teksten som innfallsvinkel	39
2.3.3 Leseren som innfallsvinkel	40
2.3.4 Konteksten som innfallsvinkel	41
2.4 Litteraturdidaktiske implikasjoner	43
Forslag til videre lesning	45
Omtalt skjønnlitteratur	45
Litteratur	45

KAPITTEL 3

Fortellesteori	47
<i>Ann Sylvi Larsen</i>	
3.1 Fortellingen som sjanger	48
3.2 Historien og fortellingen om den	49
3.3 Fortellingens ulike diegetiske nivå	50
3.4 Hvem forteller og hvem sanser? Fortellerstemme og fokalisering	51
3.4.1 Ekstern forteller – tredjepersonfortelleren.....	51
3.4.2 Intern forteller – førstepersonfortelleren	53
3.4.3 Hvem sanser? Fokaliseringsinstansen	54
3.5 Fortellingens aktører	56

Innhold

3.5.1	Hvem er hovedaktøren?	58	5.3.3	Det poetiske språket: lydlige aspekter	92
3.5.2	Personkonstellasjoner	58	5.3.4	Det poetiske språket: bildene	94
3.5.3	Flate og runde personer	59	5.4	Hvordan kan vi jobbe med lyrikk i skolen?	96
3.6	Fortellingens miljø	61	5.4.1	Å lese og snakke om dikt	97
3.6.1	Framstilling av tid og rom i forskjellige sjangre	61	5.4.2	Å skrive om andres dikt	98
3.6.2	Symbolisk og forventningsskapende funksjon	62	5.4.3	Å skrive egne dikt	99
3.7	Tidsdimensjonen i fortellinger	62	Forslag til videre lesning	101	
3.7.1	Hastighet	63	Omtalte dikt	102	
3.7.2	Rekkefølge	64	Omtalte læreverker	102	
3.7.3	Frekvens	65	Litteratur	102	
3.8	Hvordan bruke fortelleorien – i analyser og i klasserommet	67	KAPITTEL 6		
Forslag til videre lesning	68	Drama – litterær tekst, framføring og arbeidsmåte	104		
Omtalt skjønnlitteratur	69	<i>Gun Svartaas</i>			
Litteratur	69	6.1	Drama som sjanger, litterær tekst og teaterframsyning ..	105	
KAPITTEL 4		6.2	Sentrale element i analyse og fortolkning av dramatekstar	108	
Om å lese på kryss og tvers: komparativ litteraturdidaktikk	71	6.2.1	Endring eller status quo?	109	
<i>Tatjana Kielland Samoilow</i>		6.2.2	Inndeling av dramateksten	109	
4.1	Hva er komparativ litteraturvitenskap?	72	6.2.3	Story og plott	110
4.1.1	Fra verdenslitteratur til intertekstualitet	72	6.2.4	Komposisjon	111
4.1.2	Vertikal sammenligning	74	6.2.5	Kommunikasjon	112
4.1.3	Sammenligning av horisontale forbindelser	75	6.2.6	Rollefigurar	112
4.2	Komparativ litteraturdidaktikk og litterær faglighet	76	6.2.7	Tid	113
4.2.1	Komparativ analyse som nøkkel	77	6.2.8	Rom	113
4.2.2	Komparativ analyse som forstørrelsesglass	78	6.3	Ei praktisk tilnærming til dramasjangeren	114
4.3	Om å lese begynnelser: To analyseeksempler	79	6.4	Arbeid med dramatekstar	117
4.4	Avsluttende didaktiske bemerkninger	82	6.5	Drama som pedagogisk arbeidsmåte i norskfaget	119
Forslag til videre lesning	83	6.6	Avslutning	121	
Omtalt skjønnlitteratur	83	Forslag til videre lesning	121		
Litteratur	84	Omtalt skjønnlitteratur	122		
		Litteratur	122		
DEL II		KAPITTEL 7			
LITTERATURENS SJANGRE	86	Fortellende prosa for barn og unge	124		
KAPITTEL 5		<i>Ann Sylvi Larsen</i>			
Å lese lyrikk	87	7.1	Hva er barnelitteratur?	124	
<i>May Lånke</i>		7.2	Forskning på prosa for barn	125	
5.1	Innledning	7.2.1	Adaptasjonsteorier – tilpassing til en barnlig leser	125	
5.2	Hva gjør lyrikken med oss?	7.2.2	Ambivalente barnebøker – den doble leserhenvendelsen	126	
5.3	Hva kjennetegner lyrikken som sjanger?	7.2.3	Kan barnelitteratur ses som en egen sjanger med spesielle særtrekk?	126	
5.3.1	Korthet, konsentrasjon og betydningstetthet	7.2.4	Fra barnet til teksten	127	
5.3.2	Utsigelsesposisjonen og «det lyriske jeget»	7.3	Hvordan har prosa for barn utviklet seg?	130	

7.3.1	Den tidlige barnefortellingen – moralsk og oppdragende	130
7.3.2	Jørgen Moes <i>I brønnen og i tjernet</i> (1851)	131
7.3.3	Realismen i barnelitteraturen i 1890-årene – Dikken Zwilgmeyers «Magrete Kind» (1895)	132
7.4	Den realistiske ungdomsromanen	134
7.4.1	Moderne problemlitteratur. Katarina von Bredows <i>Hun og han</i> (2015) og Linn T. Sunnes <i>Lille ekorn</i> (2012)	136
7.4.2	«Pinlig litteratur» – moderne dagbokromaner	137
7.5	Fantastisk litteratur	139
7.5.1	High fantasy	140
7.5.2	Low fantasy og nonsens	142
7.6	Populærlitteratur	144
7.6.1	Kriminalromanen for barn og ungdom	144
7.6.2	Grøsseren	145
7.6.3	Dystopien	147
7.7	Oppsummering	148
Forslag til videre lesning		149
Omtalt litteratur og tv-serier		150
Litteratur		151

KAPITTEL 8

Sakprosa, avistekster, nyheter og ny mediesituasjon 153*Ivar Sørensen*

8.1	Sakprosa, samfunn og norskfaget	153
8.2	Avistekster og klasserommet	154
8.3	Form, innhold og klasserommet	155
8.4	Nyheter og nyhetskriterier	155
8.5	Komposisjon og journalistisk språk	157
8.5.1	Reportasje	158
8.5.2	Notis og nyhetsmelding	159
8.5.3	Leder	159
8.5.4	Kommentar	159
8.5.5	Kronikk	160
8.5.6	Debattinnlegg	160
8.5.7	Anmeldelser	161
8.6	Nettavisar og en ny mediesituasjon	161
Forslag til videre lesning		166
Litteratur		167

KAPITTEL 9

Samisk litteratur i norskfaget 168*Beret Wicklund*

9.1	Samiske emne i skolen	169
9.2	Skriftleg samisk litteratur – ein ung tradisjon	169
9.3	Eventyr og segner	170

9.4	Økokritikk	171
9.5	Litteratur som avkolonisering	171
9.6	Eventyrmotiv som samfunnskritikk	172
9.7	Kulturkonfliktar og økokritikk	177
9.8	Kultur på norsk om samiske emne	179
9.9	Oppsummering	180
Forslag til vidare lesning		180
Omtalt skjønnlitteratur		181
Litteratur		181

KAPITTEL 10

Raplyrikk 182*Even Igländ Diesen*

10.1	Hiphopkultur og rapmusikk	182
10.2	Raplyrikk – tekst, beat og flow	183
10.2.1	Rapteksters lyriske elementer	184
10.2.2	Beat	184
10.2.3	Flow	185
10.3	Analyse av en raplåt	185
10.3.1	«Runaway deathcar» av Lars Vaular	186
10.3.2	Tittelen	187
10.3.3	Hooket og strofene	188
10.4	Raplyrikk og fagdidaktikk	191

Forslag til vidare lesning 193**Musikk** 193**Litteratur** 193

KAPITTEL 11

Noveller og novellarbeid 195*Beret Wicklund*

11.1	Novella i lærebøkene	195
11.2	Novella i litteraturvitenskapen	196
11.3	Etymologi og novellehistorie	196
11.4	En uhørt begivenhet	196
11.5	Amalie Skram: «Madam Høiers leiefolk» (1882)	198
11.6	Cora Sandel: «Kunsten å myrde» (1935)	201
11.7	Novella i klasserommet	203
11.8	Oppsummering	204
Forslag til vidare lesning		205
Omtalt litteratur		205
Litteratur		205

KAPITTEL 12

Grafisk litteratur	206
<i>Silje Warberg</i>	
12.1 Hva er grafisk litteratur?	206
12.1.1 Grafisk litteratur som multimodal tekst	209
12.2 Bildeboken	211
12.2.1 Bildeboken som form	212
12.3 Tegneserien	216
12.3.1 Tegneserien og tegneserieromanen	217
12.3.2 Tegneserieformen	219
12.3.3 Ungdomsskolen (2016) av Anders N. Kvammen	220
12.4 Grafisk litteratur i klasserommet	228
12.5 Avslutning	229
Forslag til videre lesning	230
Omtalte bøker	231
Litteratur	231

KAPITTEL 13

Skjønnlitteratur og digital dannelse – ungdomsromanen stjernetrekker av Harald Rosenløw Eeg	233
<i>Anders Skare Malvik</i>	
13.1 Subjektet som kyborg – digital dannelse anno 2003	234
13.2 Analyse av <i>Stjernetrekker</i>	235
13.3 Fortellingens digitale virkelighetsnivå	236
13.4 Fortellingens mentale virkelighetsnivå	239
13.5 <i>Stjernetrekker</i> som mediekritikk	241
13.6 Avslutning	244
Omtalt litteratur:	246
Litteratur	246

KAPITTEL 14

Tverrdisiplinert arbeid med tekst – eksemplet <i>Skam</i>	247
<i>Tatjana Kielland Samoilow og Rikke van Ommeren</i>	
14.1 Fenomenet <i>Skam</i>	247
14.2 Stasjonsarbeid med <i>Skam</i>	248

14.3 <i>Skam</i>: arbeid med filmanalyse og tolkning	250
14.3.1 Analyse av <i>Skam</i> -traileren til sesong 2	251
14.3.2 Intertekstualitet og adaptasjon. Eksempel <i>Romeo + Juliet</i>	253
14.3.3 <i>Romeo + Juliet</i> & <i>Skam</i> – overordnede perspektiver	256
14.3.4 Analyse av enkeltscener	257
14.4 <i>Skam</i> som utgangspunkt for arbeid med språklige tema	259
14.4.1 Kommunikasjon	260
14.4.2 Språklig mangfold	261
14.4.3 Ungdomsspråk og språklig endring	262
14.5 Avrunding	263
Forslag til videre lesning	264
Omtalt litteratur, film og kunst	264
Litteratur	265

KAPITTEL 15

Forsøk med essay!	266
<i>Ivar Sørensen</i>	
15.1 Hva er essayets kjennetegn?	266
15.2 Essayet i læreverk og læreplaner	267
15.3 Fra produkt til prosess	269
15.4 Eksempel: analyse av Jens Bjørneboes «Til ungdommen»	270
15.5 Avslutning	274
Forslag til videre lesning	274
Omtalt litteratur:	275
Litteratur	275
Om forfatterne	276
Stikkord	278